

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Biografiske Optegnelser
om
Fru
Else Olufsdtr. Parsberg
(1624-84)

38
P

Biografiske Optegnelser

om

Fru

Else Olufsdatter Parsberg

(1624—1684),

udtagne af den af

OLUF SKANKE

over hende holdte Ligprædiken.

Særtryk af: Den danske Adel i det 16de og 17de Aarhundrede
ved C. F. Bricka og S. M. Gjellerup. I.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Rudolph Klein.

1875.

Et Guds Barns
Afve og Ære,
Ved det Ens lever det udi Sorgesald trængsel paa Jorden.
I det Andet svesver det en ærefuld engel i Himmelen.

Beschrifuis alt

Aabenbaring Cap: VII. V. 13. 14.

15. 16. 17.

Efter Begiering ofuer
Den Edle Vel baarne Frue

Fr: **Hise Pasberg**

Sl: **H. Lantitz Ulfeldtz**

til Urup,

Hendis Adelig Lig[s]

Sørgelig Begiengelse

og hedertlig hensettelse

Vdi **Brøndby Kirchns Sacristie**, som schiede
med **Christ. vedberlige Ceremonier** udj en **Hay An-**
søenlig, Høye Adelig og Fornemme Edel biardig

Comital Anno 1684. den 23 Septembris.

Efter Gudz Aandz Kraft og gifvende

Naade Predichet

aff

O: Schanche,

Guds ords Lærer der samstedts.

[Haandskrift i Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4°, Nr. 1956.]

Anlangendis den Edle og Velbaarne nu Salig Frue, Fr: *Else Pasbergs*, St: *Lauridtz Wlfelds* til Urup, Hendis æld gamle, vidt berømte og fornemme Adelige herkomst til verden, Christelige, oprictig dyderige Lif og Lefnetz fremdragelse i denne Verden, Og endelige meget Salige og Sacte schilsmisse fra denne verden: Da er denne Salige Frue fød paa Stiernholms Slot i Jylland Aar effter Christi Byrd 1624 den 9 May. Hendis Fader var den Høy Edele og Vel baarne Herre, H: *Oluf Pasberg* til Jernet, Ridder, Danmarchis Rigis Raad og Kongl: May^{tz} Befalnings Mand paa Scanderborg Slot. Hendis Moder var den Høy ædle og Vel baarne Frue, Fr: *Karen Kruse* til Tølsterup¹⁾. Hendis Far Fader vaar den Edle Vel baarne Mand *Christopher Pasberg* til Sødall, Kongl: May^{tz}: Befalings Mand paa Roschill Bisz gaard. Hendis Far Moder den Edle og Vel baarne Frue, Fr: *Dorothea Munck*. Hendis Far Faders Fader Var dend høy ædle og Vel baarne Herre, H: *Verner Pasberg* til Harested, Ridder, Danmarchis Rigis Raad og Kongl: May^{tz}: Befalings Mand paa Sølisborig Slodt. Hendis Far Faders Moder var dend Høy Edle og Vel baarne Frue, Fr: *Anna Holch*. Hendis Far Faders Far Fader vaar den Høy ædle og Vel baarne Herre, H: *Tenne Pasberg* til Harested og vaar H: *Verner Pasbergs* Søn, som Anno 1440 kom ind med Kong *Christopher af Beyren*. Hendis Far Faders Far Moder vaar den Høy ædle og Vel baarne Frue, fr: *Ingeborg Podebusch* af Vosborig. Hendis Far Moders Fader vaar den Edle og Vel baarne Mand *Oluf*

¹⁾ Tulstrup.

Munch til Euis Kloster¹⁾. Hendis Far Moders Moder var den Edle og Velbaarne Frue, fr: *Drude Rantzow* af Qviringbech²⁾ i Holsten. Hendis Far Moders Far Fader var den Høy Edele og Vel baarne Herre, H: *Mogens Munch* til Volstrup, Danmarchis Rigis Raad og Landzdommer udi Jylland. Hendis Far Moders Far Moder vaar den Høy ædle og Vel baarne Frue, fr: *Ide Juell*³⁾, Som vaar *Povel Juell* og Fr: *Anna Lyche* deris daatter.

Hendis Mor Fader var den Høy ædle og Vel baarne Herre, H: *Enwold Kruse* til Hiermesløf gaard, Ridder, Danmarchis Rigis Raad og Stadtholder i Norge. Hendis Mor Moder den Høy Edle og Vel baarne Frue, Fr: *Else Marsvin* till Stee Holt⁴⁾. Hendis Mor Faders Fader vaar ædle og Vel baarne Mand *Tyge Kruse* till Vinge gaard. Hendis Mor Faders Moder den ædle og Vel baarne Frue, Fr: *Berte Munch* til Svinsterup. Hendis Mor Moders Fader var den Høy ædle og Vel baarne Herre, H: *Jørgen Marsvin*, Ridder, Danmarchis Rigis Raad og Befalnings Mand paa Sølisborg' slodt. Hendis Mor Moders Moder var den Høy ædle og Velbaarne Frue, Fr: *Caren Gyldenstiærne*. Hendis Mor Faders Far Fader vaar dend Ædle og Vel baarne Mand *Christopher Kruse* til Vinge gaard. Hendis Mor Faders Far Moder vaar den Ædle og Vel baarne Frue, Fr: *Anna Sehfeld*. Hendis Mor Moders Far Fader vaar den Ædle og Vel baarne Mand *Peder Marsvin*, Danmarchis Rigis Raad, som vaar *Jørgen Marsvin* til Lindvid Hans Søn. Hendis Mor Moders Far Moder var

¹⁾ Læs: Tvis Kloster.

²⁾ Læs: Quarnbek. Jvfr. Dsk. Mag. 4. R. III. 142.

³⁾ En Fejl for: Karen Rosenkrands. Mogens Munks Fader Oluf M. var derimod gift med Ide Juel, Datter af Iver Juel og Mette Hvæs.

⁴⁾ Stenalt.

Edle og Vel baarne Frue, Fr: *Helle Lunge*. Hendis Mor Moders Mor Fader var den Ædle og Vel baarne Mand *Hendrich Gyldenstjerne*¹⁾, som var Velb: *Knud Gyldenstjerne* og fr: *Hellebore Bilde* deris Søn. Hendis Mor-Moders Mor Moder var den Ædle og Vel baarne Frue, Fr: *Helle*²⁾ *Gøe*, som var H: *Mogens Gøe* til *Krempterup*³⁾ og Fr: *Mette Tornekrandtz*⁴⁾ deris daatter.

Videre den Sl: Fruis Herkomst at opregne siunis gandsche ufor nød en, efftersom det er alle bevist, at hun er fød og oprunden af ældgammel og giæf Adelstamme, som ofver 200 Aar har været i Danmarch, siden den første *Pasberg* kom her i landet med Kong *Christopher af Beyeren*. Dog efftersom ingen er udj Byrd og Blod saa ædelig og berømmelig, at huis som ved syndig ufangelse fød is af Kiød, jo er Kiød, og for Guds Ansiet findis besmittet: Hafver denne Salige Fruis icke mindre Gudfrøctige end Ædele Forældre saadan voris syndig kiødelig tilstand retsindelig betractet, der den Almectige Gud dennem Naadelig med denne deris Kiere datter hafde velsignet, men ladet det være deris første og høyeste tanche hende strax ved deris Gudelige Bønner den almectige Gud igien at opofre og formedelst det Hellige Daabis Sacramente lade hende indlive udj Frelseren Christo Jesu, Siden effter Hendis alder ladet hende opdrage udj Gudz Sande frøct, og er hun blefuen sine Forældre til glæde hos dem, et Lydigt og dydigt Barn i deris Hus

1) En Fejl for: Otto Gyldenstjerne, som var en Søn af Henrik G. og Karen Bilde. Henr. G.'s Fader var Knud G., gift med Hilleborg Skinkel. Slægtledene i Texten ere forrykkede.

2) Helvig.

3) Krenkerup.

4) Læs: Margrete Sture.

indtil Anno 1638: Da ædle og Vel baarne Mand *Lauridtz Ulfeld* til Urup lod til talle hendis Kiære Forældre om hende, og blef hun ham til sagt i Kiøbenhafn in Junio i samme Aar, og blef deris Brøllup i Kiøbenhafn Anno 1639¹⁾ d. 9 May. Med samme sin dyde fulde og Edele Herre lefuede hun et fornufftigt, Kierligt og fornøyetigt Ecteschab i 19 Aar og Nogle Maaneder: og blefve de af Gud velsignede med 6 levendis Børn, 4 Sønner og 2 Døttre, huor af de 4re Sønner og ene datter alt for deris Fader og Moder ere bort kallede: Den ene Daatter alene Igien lefver, sine Kiere Forældris død Sørgeligst at beklage: Gud, som er al Trøstens Gud og Fader løsif Fader og forsvar, Hand Hende Naadeligen trøste, hielpe, raadføre og velsigne. Det behagede Gud at sette denne Sl: Frue i den bedrøvelige Enchestand og bort kallede Hendis ~~frøomme~~ **Hosbonde** Anno 1659 d. 9 Julij, og har hun saa hensiddet sørgende i det sørgelige Enchesæde 25 Aar 2 Maaneder og Nogle dage i stilhed og Guds sande fryct som en ret Enche: Hun har med sin Neste lefvet som en sand Christensiel egner, Ment sine Venner oprictig og handlet med alle Mennischer redelig, imod sine u-Venner kierlig, gierne forlød de, hende fortørnede og gjorde uret, viste intet i sit hierte at finde nogen Had eller Misundelse, som nu er Nesten Verdens Hierte Syge.

Aulangendis ellers Hendis sygdom og Endeligt, da blef hun her paa Husum gaard nest afviget 29 Augusti noget ilde til pas, men om Søndagen tog det alt mere til og siuntis at være Steen. Og som pinen om Mandagen mere forøgtis, gjorde hun, som det en god Christen sømmer

¹⁾ Paa L. Ulfelds Liggiste staar Aarstallet 1640. Hofman, Adelsm. H. 233. Hermed stemmer ogsaa Optegnelsen i Dsk. Mag. IV. 155.

at hafve omsorg mest for siælen, og lod Hun mig U-værdige til sig kalde, begierede at vorde delactig i sin frelseris Jesu Sacramente, og beklagede sig ey at kunde for pine udøsze sit hierte og sin alvorlige bekiendelse for vor Herre, som Hun Hellers vilde, sagde, Gud schulde for sin bekiendelse tage sit korte Hierte such: Ach! Herre Jesu, Du Davids Søn, forbarme Dig ofver mig og være mig arme syndere Naadig og Barmhiertig. Bad mig, ieg vilde I Jesu Nafn fare fort, og som ieg da effter fore gaaende af løsning hafde med delt Hende sin frelseris Jesu Legeme og Bloed, sagde hun: Nu, Gud schie lof, er Jeg til freds, Hvad ieg schall lide: Gud, som er trofast, friste mig iche ofuer min formue. Huor paa ieg Hende Med Guds ord trøstede og om Guds Lettelse af Jesu Løffter forsichrede, svarede hun: Jeg er til fræds med Gud, Jeg haaber, hand schal giøre alting got. Laa siden saa stille hen og blef pinen qvitt. Der blef og brugt til hende alle tienlige Medicamenter, som hende fra den ædle og Høy-lærde *Olao Borrichio*, Medicinæ Doctore et Regio Professore i Kiøbenhafn, blef schichet, som iche self for sær forhindring kunde komme til hende: Gaf og sin Kiære datter forlof at schiche bud effter den Vel erfarne Mand Mester *Philp*, som og kom til Hende. Men som ingen urt hielper for døeden, saa kunde og deris flid intet udrette, uden pinen stille. Som hun siden om Tisdagen, sagde sig ingen pine nogensteds at føle, Men Hendis Sorgêfulde K: datter, der aff sin Moders store Mattighed vel kunde slutte, huad enden omsider ville blifve, kunde ey hafve maect at schiule sin Bedrøfvelse, men ud brast med such og modig graad: da sagde den St: Frue til Hende: Mit Hierte barn, græd iche, du vedst, huor du gjør mig imod: Gud kand giøre det got, om Hand vil, og

behager hand det iche her i Verden, saa faar du at nøyes, du har saa tit trøstet mig, kand du nu iche trøste dig self, du vedst jo, Gud lefver, om Jeg end døer, Hand schal iche forlade dig, men velsigne dig for Hver time, du har tient Mig og vaaren Hos mig. Om Torsdagen besøgte Jeg u-værdig Hende atter igien og fant hende hel mat og svag og holt mod en timis tid Gudelig samtale med hende, og som ieg da formedelst anden Embedis Hellig forretning maatte tage afsched med Hende, bad ieg hende blifve fast hos Jesum og henge i sit hierte hart ved hannem, som Jacob i fordum dage, at hun maatte blifue en Israel-Inde og se Guds Ansiet: svarede hun: Ja Gud gifve mig Jacobs størche ichun. Natten effter var hun meget mat, men sich dog nogen Søfn. Om Fredag Morgen, saa snart hun opvognede, bad hun strax sende Bud effter mig og imidlertid bad sin bedrøfvede Kiære datter lese for sig, som hun og gjorde, og som hende siuntis, at hendis Kiere Moder vilde som slumme, holt hun oppe at læsse, da den ene Bøn var til enden lest. Da saa hun op og bad hende læse endnu en Bøn om et Saligt Endeligt. Saa da saa sterch op paa Hende, effter ad Bønnen var lest, sigende til Hende og til Jomfru *Sophia Früs*, som og stod hos hende: Børn, Jeg maa og schal dæ fra eder, men Gud lefver, trøster eder ved Ham, hand forlader eder intet, og Ham vil ieg befalle eder. Og som de begge med vaade øyen og Angist beklemte hierter bade hende om forladelse, om de nogensinde (dem uvidendis) kunde hafve gjort hende imod, svarede hun: O! Mine Hierte Børn, i Har aldrig gjort mig imod, men snarere eder self for at tiene mig, og det schal Gud lønne eder for. Gich saa self i en Anden seng og lod mig saa indkalde og holt en Christelig og trøstig Samtale: læsde

og for hende den Kong Davids Psalme: Af det dybe raaber ieg Herre etc. Og som ieg imod enden holt et par Linier til bage, for iche med Læsningen at maatte hende formeget, effterdj hun tydelig læsde effter med Andact alt, huad ieg fore læsde, og Aanden begyndte at blifve saa stachet: da forfulde hun self Psalmen til enden og udleste den. Ieg ærindrede Hendis Hierte i glæde at tenche paa, at Hendis frelsere Jesus levede, som hun schulle se med sine øyne og fafne i Himmerig med sine Arme: da har hun denne trøst for anden lagt saa trolig paa Hiertet, at hun det ideligen self siden Repeterede. Og som ieg spurte, om hun vaar til freds med Guds villie og vilde med den gamle udmattede Simeon forlade Verden og faufne sin Jesum, sagde hun: O! Ja Hiertelig gierne. Og som ieg da trøstede Hende, at Jesus stod ferdig og hafde alt opluct Himmeldøren for Hende; Klæderne, hun schulde hafve paa, hafde Jesus alt til rede i Himmerige; Palmerne, hun schulde hafve i hænderne, hafde Jesus alt hugget til rede i Guds rige; Stolen alt sat, Cronen alt ferdig rede lagt, hun schulle prydis med; Jesus self stod nu i dørren og venter sin Brud med lengsel, talende det, hun snart schulle høre: Kom nu min Faders velsignede, kom nu: Da opslog hun sine øyne paa mig og sagde: Ja! Det haaber ieg vist. Huor paa ieg siden leste for hende den smuche Seqventz: Jeg venter dig Herre Jesu til dom, Hver øyeblich, Jeg ser mig om etc., til enden; item Hendis trois Artichle, og som ieg var langsam i ordene, endel ey for meget at maatte Hende, endel at holde Andacten dis bedre hos Hende, da schyndede hun self paa I sine trois Artichlis redelig igien-nem lesning; item nogle Gange: Herre Jesu, i din Haand befaler ieg min Aand. Saa gich ieg lidet fra Hende, da

hun lagde sig ret stille Hen og talede iche et ord siden om noget Versligt, men Nogle Gange talte hun Nogle ord saa sacte; naar Hendis bedrøved datter spurte, om hun vilde noget, sagde hun: Ney, Jeg taller till Ingen, Jeg taler med min Gud, og naar de lyde til hinde, kunde de høre, hun alt Repeterede de ord: Jeg ved, min frelsere lefver, ieg schal nu se ham. Laa saaledis hen stille til imod aftenen, med fuld fornufft, Siun og sandtz, til Klochen Imod 5 Slet, da Gud kom og hun ved et par lange Such lefverede Gud sin siel, som vaar fredagen d. 5 Septembris, da ieg opstod hos hende, liusde Herrens velsignelse ofver Hende, og siælen med Hiertens ydmyg Bøn Gud trohiertigst befalede, effter at den hafde prøfvedt verden med Legemet i Tresindstiuftve Aar, Fire Maaneder og otte Dage.

Ligprædikenen er dediceret til Jomfru *Anna Sophia Ulfeld*. Fortalen er dateret: Brøndshøj alle Siælis dag d. 2 Novembris 1684.

Det benyttede Haandskrift er en Afskrift efter Originalen. Paa den forreste Side har Forfatteren skrevet: «Originalen her aff med min egen Haand schreffvet er Wellbaarne Jomfrue *Anna Sophia Wlfeld* offverleffveret. *O. Schanche*.» Afskriften er dog maaske ikke af Forfatteren selv. Efter Prædikenen følger der nogle Vers.
